

Projekt EMCOSU
Emerging Modes of Cooperation between Private Sector Organisations and Universities /
Nastajajoče oblike sodelovanja med organizacijami zasebnega sektorja in visokošolskimi ustanovami:
Zaključki in mnenja projektnega konzorcija*

Izhodišče

Sodelovanje med visokim šolstvom in gospodarstvom (v nadaljevanju UG) je trenutno eden izmed ključnih strateških izzivov s katerim se sooča visoko šolstvo v Evropi. Na splošno vključuje podporo pri kariernem uspehu diplomantov, na njihovo mednarodno mobilnost, posodobitev učnih načrtov ter na bolj praktično usmerjenost visokošolskega izobraževanja nasploh. Na vzorcu 700 anketiranih podjetij ter poslovnih združenj iz Madžarske, Bolgarije, Poljske, Slovenije, Španije ter drugih držav, je konzorcij EMCOSU poiskal odgovore na tri medsebojno povezana vprašanja; i) Katere so najpomembnejše oblike in rezultati sodelovanja? ii) Kaj opredeljuje UG sodelovanje? iii) Kakšne so razvojne potrebe za prihodnost? Čeprav se trenutno v številnih državah že oblikujejo politike sodelovanja med visokim šolstvom in gospodarstvom, še vedno obstajajo možnosti za učinkovitejšo komunikacijo, pravno podporo in vključevanje različnih deležnikov. Glavne ugotovitve projekta EMCOSU so v nadaljevanju predstavljene po posameznih poglavjih.

Obstajajo zelo različne oblike sodelovanja med visokim šolstvom ter gospodarstvom, vendar ena oblika sodelovanja pripomore k drugi

Projekt EMCOSU je analiziral različne oblike in najboljše prakse sodelovanja med visokim šolstvom ter gospodarstvom kot so: pripravištvu, sodelovanje z kariernimi centri, razvoj učnih načrtov, vzpostavitev standardov kakovosti za delovno prakso v podjetjih, podjetniški moduli, raziskovalni projekti, start-up podjetja, alumni centri, itd. Druga strateška področja sodelovanja vključujejo raziskave in tehnološki razvoj z izmenjavo znanja in inovacij, vključevanje podjetij v vodenje in upravljanje univerz preko sodelovanja podjetij v univerzitetnih odborih, ustanavljanje skupnih organov ter ustanovitev novih izobraževalno/podjetniških centrov.

Projekt sofinancira Evropska komisija. V dokumentu navedena stališča odražajo mnenje avtorja in Evropska komisija ni odgovorna za njihovo uporabo.

Pogodba št.: 2012-2948/001-001.

**Povzeto po tekstu koordinatorja projekta, dr. Samo Pavlin, FDV*

Kar eno od treh podjetij je poročalo, da se najpogosteje vključujejo v aktivnosti povezane z mobilnostjo študentov ter raziskavami in razvojem. Enako je pokazala tudi raziskava med visokošolskimi ustanovami. Predvsem izvajajo te oblike sodelovanja velika podjetja. Zato bi veljalo v pripravi dokumenta o potrebnih dopolnitvah oblik sodelovanja izpostaviti institucionalno podporo za mala in srednje velika podjetja. Podjetja tudi poročajo, da najpogosteje sodelujejo v študijskih, pedagoških in raziskovalnih dejavnostih ter sodelujejo s kariernimi centri visokošolskih ustanov. Najmanj uveljavljena pa je oblika soudeležbe podjetij v visokošolskih organih. Zagotovo pa je raziskava med podjetji potrdila, da ena oblika sodelovanja krepi drugo: izvajanje študijske prakse v podjetju odpira vrata za druge načine sodelovanja kot so raziskave in razvoj, učni načrti oziroma izobraževanje odraslih. To pomeni, da je tako za podjetje kot za visokošolske institucije katerikoli način sodelovanja dobra naložba.

Skriti pospeševalci sodelovanja med Univerzo in gospodarstvom

Vsako drugo podjetje meni, da k sodelovanju med visokim šolstvom ter gospodarstvom največ pripomorejo medsebojno zaupanje, predanost in skupni motiv. Podobno je tudi mnenje visoko šolskih ustanov. Poleg tega je precejšnje število anketiranih podjetij poudarilo, da je plodno sodelovanje odvisno od obojestranskih koristi, kontinuitete in razumevanja stališč drug drugega. Nekateri anketirani so navedli, da je bi morala podjetja in institucije visokega šolstva sodelovati pri vzpostavitvi pregledne in nedvoumne pravne ureditve, ki bi zagotovila državno podporo pri raziskovalnih in razvojnih programih. Drugi anketiranci so izrazili, da pričakujejo večjo prožnost visokošolskih institucij. Anketiranci še opozarjajo, da bi se moralo tako sodelovanje finančno pokriti; žal pa je trenutno eden pomembnejših motivov sodelovanja nadomestitev pre nizkega vladnega financiranja. Medtem ko motivi, interesi in vrednote predstavljajo glavne spodbujevalne dejavnike sodelovanja UG, hkrati predstavljajo tudi nekatere od ključnih ovir.

Birokratske ovire so po mnenju podjetij največji zaviralni dejavnik sodelovanje z visokim šolstvom

Skladno z rezultati raziskave, kar dve od treh anketiranih podjetij menita, da je birokracija znotraj ali zunaj ustanov visokega šolstva največja ovira za sodelovanje - večja od različnih pričakovanj in dojemanja časovnih terminov med univerzami in podjetji. Nekoliko presenetljivo je, da je sedanja finančna kriza najmanj pomemben dejavnik za sodelovanje. Birokratske ovire so še posebej izpostavila majhna in srednje velika podjetja. Anketiranci so se pritožili nad velikim številom dokumentov, ki jih je potrebno izpolniti za izvedbo pripravištv in za raziskave. Težave se pojavljajo tudi pri regulativi sodelovanja pri projektih, ki jih financira EU, zlasti zato, ker se tovrstna sodelovanja pogosto pojavljajo kot dodatne aktivnosti osnovne dejavnosti. Eden izmed anketiranih poroča: "Obstaja močan trend k birokratizaciji vseh dejavnosti ... v nekaterih primerih so celo dolžine in časovni razporedi pripravištv predpisani na institucionalni ravni, in ne po logiki ter ciljih programa,... širše sodelovanje pogosto ovirajo potrebe po večstopenjskih odločitvah na različnih ravneh "(EMCOSU anketa).

Partnerji projekta EMCOSU: Univerza Ljubljana (Slovenija), Univerza Deusto (Španija), Univerza Groningen (Nizozemska), Gospodarska zbornica Slovenije (Slovenija), Gospodarska zbornica regije Zala (Madžarska), Poslovna ustanova za izobraževanje (Bolgarija), Poljska Gospodarska zbornica (Poljska), Zbornica za trgovino, industrijo in pomorstvo (Španija).

Pridruženi člani: TUNING Academy, EURASHE and Petrozavodsk State University.

Razlike v dojemanju časovnih terminov, motivi in vrednote kot druga pomembna skupina ovir sodelovanja

Številni anketiranci so navedli, da imajo podjetja drugačen način razmišljanja: ljudje iz gospodarstva so tržno usmerjeni, akademiki pa želijo predvsem ustvarjati in širiti znanost. Predstavniki španskega podjetja poročajo: »Dejavnost raziskovalnih skupin na univerzah in tehnoloških centrih, je (pogosto) daleč od potreb podjetij. Za podjetja je najbolj pomembna izdelava patentov za komercialno uporabo, medtem ko želijo na univerzi le objaviti rezultate raziskave ... Delo raziskovalcev se meri s številom izdanih publikacij, ne z njihovimi praktičnimi rezultati« (EMCOSU anketa). Številni anketiranci iz podjetij se pritožujejo nad ustanovami visokega šolstva, ki nimajo bistvenih potreb po spremembah in da se sodelovanje z gospodarstvom ne upošteva kot dejavnik uspeha v akademskih dosežkih. Potrebno bi bilo ponuditi neko vrsto institucionalne podpore za lažji dialoga med obema stranema. Razvoj kompetenc študentov je ocenjen kot najpomembnejši rezultat sodelovanja, uspešnost podjetij pa kot najmanj pomemben. Znanja in veščine študentov, pomembne za njihovo uspešnost na trgu dela in za razvoj kariere, smatrajo delodajalci kot najpomembnejši rezultat poslovnega sodelovanja med visokim šolstvom in gospodarstvom - štiri od petih podjetij se strinjajo, da je to izjemno pomemben rezultat sodelovanja. " Podjetja ob koncu pripravništva običajno študente zaposlijo. To je za podjetja prednost, saj znižuje stroške postopkov zaposlovanja. Že izvedeno usposabljanje je bistvenega pomena za kasnejše opravljanje njihovega dela. Tveganje je zmanjšano na minimum, saj podjetje zaposli osebo, s katero je že sodelovalo in ve, da je primerna dodeljenemu delu." (EMCOSU anketa) Podobni rezultati so bili ugotovljeni tudi v raziskavi med visokošolskimi zavodi.

Projekt EMCOSU je ugotovil tudi, da so podjetja ocenila sposobnost diplomantov za pridobivanje novih znanj zelo visoko, precej manj pa njihovo sposobnost za učinkovito izrabo časa, izvajanje dela pod pritiskom in znanje na področju njihove stroke (praktične izkušnje). V podjetjih tudi menijo, da je njihova uspešnost najmanj pomemben rezultat sodelovanja, vendar se strinjajo, da se izboljšujejo njihove inovativne sposobnosti, ki se dojemajo kot drugi najpomembnejši izid sodelovanja.

Podjetja se ne strinjajo z idejo, da bi moralo biti sodelovanje med visokim šolstvom in gospodarstvom omejeno na temeljne raziskave ali celo ločeno od industrije

V raziskavi EMCOSU je le nekaj podjetij navedlo, da bi bilo potrebno sodelovanje UG omejiti na temeljne znanstvene raziskave ali celo ločiti od industrije. Kar dve od treh podjetij menita, da je potrebno sodelovanje med gospodarstvom in visokim šolstvom dvigniti na višjo raven, kjer bi imelo uporabno in poslovno vrednost. Eno od treh podjetij pa meni, da je sodelovanje UG ključnega pomena za raziskovanje in razvoj - z nekaj razlik med državami. Glede na raziskavo EMCOSU, so mnenja podjetij o sodelovanju veliko bolj homogena, kot so na primer mnenja ustanov visokega šolstva. Anketa med visokošolskimi zavodi med ostalim kaže, da nekateri akademiki verjamejo, da bi morala biti akademski sektor in industrija ločena. Eden izmed anketiranih pravi: "Rad bi poudaril, slabo mnenje o akademskem podjetništvu, kot enem izmed najbolj izrazitih negativnih kazalcev. Akademsko podjetništvo ni sprejeto kot nekaj pozitivnega; še več, veliko nove zakonodaje na nacionalni ravni preprečuje tovrsten razvoj." (EMCOSU anketa).

Podjetja menijo, da bi morale visokošolsko izobraževanje povečati svojo praktično usmerjenost poučevanja in okrepiti pripravnost ter delovne prakse - oba procesa sta bila opredeljena kot glavni strateški razvojni poti

V nasprotju s splošnim prepričanjem, da je najpomembnejša zahteva podjetij v odnosu do visokošolskega izobraževanja oblikovanje strokovnih veščin, je raziskava EMCOSU ugotovila, da to ni res. Delodajalci verjamejo, da morajo univerze razviti strateško sodelovanje z gospodarstvom, predvsem praktično usmerjenost poučevanja ter okrepiti pripravnost ter delovno prakso. Kot je bilo ugotovljeno v raziskavi, je poleg interneta, delovna praksa osrednji mehanizem pridobivanja delovne sile, ki jo uporablja vsako drugo malo ali srednje veliko podjetje, ter tri od štirih velikih podjetij. To pomeni, da si podjetja želijo razviti veliko bolj integralen pristop v usposabljanju mladih diplomantov. V zvezi s tem je treba poudariti, da visokošolske institucije in delodajalci dojemajo osrednji pomen praktičnega učenja zelo različno. Anketiranec pojasnjuje: »V preteklosti so univerze ustvarile učne načrte same, brez upoštevanja praktičnih potreb delodajalcev. V poštev so vzeli zahteve študentov ter zmogljivosti, s katerimi so razpolagali.« (EMCOSU intervju). Da bi omogočili boljše sodelovanje, poudarjajo številni anketiranci, da je potrebno izboljšati kulturo sodelovanja UG med raziskovalci: »da bi rezultati sodelovanja bili enako pomembni kot rezultati raziskav za namene poklicnega napredovanja« (EMCOSU anketa). To predstavlja velike izzive, ki so potrebni za nadaljnje izboljšave v razvoju strokovnega pomena visokošolskega izobraževanja.

Nadaljnje delo

Nove primerjalne raziskave o podobnostih in razlikah v večji skupini držav

Poleg ostalih dejavnikov so podobnosti in razlike med državami zakoreninjene v zgodovinski tradiciji odnosov med izobraževanjem in delodajalci, vključno s človeškimi viri, izobraževalnimi praksami, usposabljanji ter pravnimi okviri. Projekt EMCOSU je posvetil največ pozornosti štirim tranzicijskim državam EU - Bolgariji, Madžarski, Poljski in Sloveniji - ter Španiji ("države EMCOSU"). Upoštevane pa so bile tudi druge države EU, zlasti Hrvaška, Nemčija, Francija, Češka, Slovaška, Italija, države bivše Jugoslavije, Švedska in Rusija. Število primerov v drugih državah je bistveno manjše kot pri državah EMCOSU, vendar je konzorcij uspel razviti hipotezo o tem, kako se nekatere države razlikujejo od drugih. Tako se na primer predpostavlja, da so na Hrvaškem, Češkem in Slovaškem raziskave in razvoj manj razvite v primerjavi z drugimi dejavniki UG sodelovanja – glede na države raziskave. V skandinavskih državah birokracija ne povzroča zaskrbljenosti. Italijanska podjetja ne menijo, da njihove univerze ne potrebujejo praktične usmerjenosti toliko kot druge. Seznam teh spoznanj, ki izhajajo iz različnih držav članic EU, je dolg in zahteva dodatne preiskave.

Združenja delodajalcev lahko postanejo močnejši promotorji sodelovanja med visokim šolstvom in gospodarstvom

Projekt EMCOSU kaže, da imajo združenja delodajalcev v nekaterih državah relativno omejeno sistematično znanje v zvezi z UG sodelovanjem. Vendar pa rezultati hkrati kažejo, da se pogled delodajalskih združenj o sodelovanju bistveno ne razlikuje od pogleda delodajalcev. Združenja delodajalcev sodelujejo tudi na področju mobilnosti študentov ter raziskovalnih in razvojnih dejavnosti. Podobno kot delodajalci, tudi združenja smatrajo birokracijo, različnost motivov in vrednot ter drugačno dojetje časovnih terminov, kot ključne ovire za sodelovanje. Sodelovanje med visokim šolstvom in gospodarstvom

bi veljalo oblikovati v smeri uporabne in poslovne vrednosti. Na podlagi rezultatov projekta EMCOSU imajo združenja delodajalcev možnost, da postanejo podporniki tovrstnega sodelovanja - zlasti pri zastopanju interesov malih in srednjih podjetij.

Projekt EMCOSU je odličen primer poslovnega sodelovanja visokega šolstva ter gospodarstva

Čeprav ugotovitve projekta kažejo, da sta visoko šolstvo in gospodarstvo pogosto dva ločena svetova, je konzorcij ob podpori Evropske skupnosti razvil aktivno in uspešno projektno delo pri čemer je upošteval medkulturne in organizacijske raznolikosti, strokovnost posameznih članov v smislu specifičnih znanj, metodoloških znanj, učinkovitosti ter celovitega pristopa.

Prihodnji izzivi

Nadaljnje raziskave bi morale oceniti razvoj medsebojnega zaupanja med delodajalci in akademiki: ta proces vsebuje številne elemente, ki so že bili vključeni v raziskavo v projektu EMCOSU. Dodano vrednost bi predstavljala vzpostavitev skupnih organov in institucij, ki bi olajšale komunikacijo med obema stranema. To je še posebej pomembno, saj sodelovanje industrije z univerzami pomembno vpliva tako na družbeni status visokošolskih diplom kot tudi na spreminjanje narave dela visokošolskih profesorjev.

Za dodatne informacije o projektu EMCOSU obiščite www.emcosu.eu ali kontaktirajte tomaz.pusnik@fdv.uni-lj.si.